

Disputatio medica inauguralis de vermibus intestinorum

<https://hdl.handle.net/1874/345185>

24.

DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS
DE
VERMIBUS INTESTINORUM.

QUAM
AUSPICE DEO TER OPT. MAX.
Auctoritate Magnifici D. Rectoris,

JACOBI VALLAN,

M. D. Praxeos & Institut. Med. Professoris Ordinarii,
NEC NON

*Amplissimi Senatus Academici Consensu, Nobilissimaque
Facultatis MEDICÆ Decreto,*
PRO GRADU DOCTORATUS,
Summisque in MEDICINA Honoribus & Privilegiis
ritè ac legitime consequendis,
Publicæ disquisitioni subjicit

JACOBUS FRIDERICUS BELOW. Holm. Suec.
Sæ. Ræ. Mtis Alumnus.

Ad diem 10. Julii, horâ locoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officina FRANCISCI HALMA, Academiae
Typographi, clō lōc xci.

V I R O

Experientissimo atque Clarissimo

D. BERNHARDO
B E L O W

Sa. Ra. Mtis.

ARCHIATRO PRIMARIO.

Patri meo Honoratissimo, Charissimo.

VENERANDE PARENS,

Non me præcox scribendi studium, ut hoc opusculum quod Pallade nulla factum est; calamò molirer, incitavit. Quod enim in aliis tacitè ceu vitium quoddam animadvertere solitus sum, ipse committere, erubescerem. Ut verò quid ad scribendum me impulerit cognoscas V. P. paucis illud tibi enarrabo: Est mihi cum reliquis Musarum affectis hoc commune, quod feriis studiis defatigatum animus, ad novos labores subeundos, jucundioribus exercitationibus

D E D I C A T I O.

nibus reddam idoneum, alterna enim Camœnas amare nosti. Sed quamcunque etiam hunc in finem, eligam voluptatem, nulla animo meo magis arridet, quam dulcis Paternorum beneficiorum memoria, quam sæpius recolere soleo. Jam primos meos annos, jam paulò majores, jam adultiores, jam maturiores contemplor, semper verò occurrit Pater pius, eruditus atque humanus, qui exemplis, monitis atque gestibus, me ad pietatem, disciplinam & humanitatis studium sedulò incitavit, & adhuc incitat. Hisce contemplationibus dum nuper liberius vacarem, iis adjungebam singularem tuum erga me amorem quo adductus, mihi cum vix decimum quintum agerem annum, Hippocraticæ artis primordia, luminibus proh dolor! orbus, dictando tradebas, & rariora scientiæ tuæ femina paternè mihi concredebas. Non verò pro more solito, hæc cogitationes, lætitiâ, sed magnâ tristitiâ perfundebant animum meum. Videbam enim me tibi uni V. P. plura debere atque longè majora, quam & Parenti & Præceptori suo se debere fatebatur magnus Macedonum Rex. Considerabam te jamdiu octuagesimum senectutis tuæ annum implevisse, viresque tuas indies ita consumi ex literis tuis perspiciebam, ut lectum tenere coactus sis. Me aspiciebam ceu juvenem, qui Musarum gratiâ patrios lares deserere cogitur eo tempore, quò maximè Parentibus esset necessarius, & qui non nisi post aliquot annorum decursum Parentibus reddi potest. Hinc dejectò animò meam conditionem dolere incipiebam, ægrèque ferebam, quod nullam mihi superesse viderem occasionem, aptam ad grati animi testimonium per debita officia exhibendum. Hisce cogitationum vorticibus præcipitatum animum, tandem nova erigebat spes. Sciebam hortulanos omnes fructuum desiderio æstuentes, haud parvam persentire lætitiâ dummodo quosdam in arboribus suis conspiciant flores. Pari ratione & tibi Venerande Parens, gratum fore autumabam, si me non sterilem esse terram, floribus

DEDICATIO.

quibusdam tibi monstrarem. Hinc præsentem ferre & tibi offerre non modò non dubitavi, sed & debui. Tu eos paternè accipias, & consideres velim me in ætatis vere adhuc positum non nisi flores reddere posse, fructus serior anni tempestas exhibet. Quod reliquum est, omni qua par est observantia rogo, certò tibi persuadeas, me semper fervidas prò tua; Matris dilectissimæ; Fratris dilecti; & reliquorum cognatorum incolumitate, ad Deum omnis boni largitorem, preces fundere. Vale Optime Pater & paternè fave

Trajecti ad
Rhenum d. 10.
Julii 1691.

*Tuo ad busta observan-
tissimo Filio*

JACOBO FRIDERICO BELOW.

DISPU.

DISPUTATIO MEDICA

INAUGURALIS

DE

VERMIBUS INTESTINORUM.

§. I.

Eterum etiam Doctissimos; inutilibus nugis chartas commaculasse tempusque perdidisse, nec nisi ignorantiae aſyla ædificasse, non pauci etiam eorum, quibus è meliore luto præcordia Titan finxisse creditur, asserere hodie non dubitant. Quàm verò perperam, videbunt omnes qui de veterum scriptis, ex aliena relatione, (quum tamen ipsos authores, aut non, aut non attentè legerint:) iudicium ferre, non assueverunt, sed potius ipsi eorum codices evolere gestiunt. Mirabuntur enim nobiscum, ineffabilem authorum cùm fidem, tum prudentiam atque eruditionem, & fatebuntur in summo apud eos pretio tempus fuisse. Imò optandum esset, ut omnes scopi nostri hodie aded essemus memores, ac fuit olim veneranda illa, quæ tamen aded contemnitur Antiquitas. Pauci enim jam inveniuntur, quos imaginaria inutilium sæpè curiositatum voluptas, ad contemplativum vitæ genus non abjiciat, illique nunquam solvendis vinculis adstringat, quamvis activo, nomina sua dederint, ut egregiè demonstrat Cl. D. de Raai in nuper editis cogitationibus suis de interpretatione, quas reliquis eruditissimis scriptis suis quibus celebris est, adjecit. Ut sicco pede reliquas facultates prætereundo, ad Medicorum saltem cætum nos convertamus: nonne eorum permultos philosophicis subtilitatibus aut etiam experimentalibus curiositatibus, vel aded immerfos esse videmus, ut minimè à se impetrare possint quin, pro more Græcorum omnes alias gentes ceu barbaras temnentium, Medicos illi quoque omnes contemtim habeant, qui ad propositum sibi scopum

pum unicè collimantes, in Philosophico, ceu alieno choro, vel in experimentalis curiositate canescere non desiderant, sed sedulò operam dant ne jure ipsis objiciatur, quod ventriculus affectus apud Swalve indignabundus fert, cum enim dictus author conquerentem inducit his verbis: *tam occupata est hodiernò seculò familia Esculapii in indagandis ductibus, comminiscendis variis particularum ignobilium usibus, ut non vacet ipsi in meum emolumentum aliquid commentari.* Utinam cum Galeno (a) considerarent hi Philosophiæ intempestivi amatores, *rerum tantam esse obscuritatem: & medicinæ tantam difficultatem demonstrante Cl. Heurnio: (b) ut si vel in triplum hac vita nostra prorogetur, ne tunc quidem exactè nos omnia cognoscamus.* Utinam cum magno Hippocrate (c) contemplarentur, *vita brevitatem, & artis prolixitatem.* Optimè sanè Galenus (d) eos interrogat? *quomodo, dum in his inutilitatibus, tempus suum ponunt, importunitatis propulsare velint vitium?* & tandem acuto hocce epiphonemate eos reprehendit magnus ille Vir. *quasi verò, ait, tam illis multum suppeteret temporis, ut & hunc illis liceat cumulum addiscere, & necessaria per otium indagare.* Ast, quid hisce velimus mirari forsitan L. B.? Scias proinde nos tibi saltem reddidisse rationes quare ad exemplum Veterum doctissimorum Medicorum, examini non Philosophico, sed Medico, subjecerimus animalcula de quibus fusio rem sermonem, sequentes paginæ tibi exhibebunt. Prolixè hujus libertatis quâ usi sumus, veniam à te petere non vacat, cum jam vereamur, ne ipso nostrò ædiculò majus sit factum propylæum.

Etymologia
considerationes.

§. II. Ut igitur nominis etymo litemus, quod semper in scholis, varias ob causas necesse judicatam fuit, dicitur nonnullis vermibus vel à vertendo, quia sese vertendo, seu torquendo, repit, vel ab ἔρπω repo, unde ἀναλόγως fieret ἔριμμα seu reptile: Neutrum verò satisfacit Doctiss. Vossio: cujus consulatur etymologicon: mavult enim hanc voculam à græca ἔλμυς s. ἔλμυξ, quæ significat lumbricum, derivare, nilque obstat quin nostrum ejus sententiæ addamus calculum, passim enim in Veterum, ut Hippocratis, Galeni, & aliorum codicibus hanc reperimus voculam, quando vermes significare, illis mens est. A verme est vermiculus, unde vermiculari; quod est; parvulos edere vermes, sic enim pluribus in locis, de arboribus & plantis, iis scilicet, ex quibus vermiculos nasci cernuntur, locuti sunt Plinius & alii. Porro vocula

(a) Clas. iv. de puls. differ. l. 3. c. 1. (b) in instit. medic. (c) aphor. 1. (d) Clas. iv. loco ut supra.

vermiculor, nomen imposuit operibus illis minutis, quæ dicuntur vermiculata, ex eo, quòd vermiculis sunt variegata & distincta. Lumbricum à lubrico obtinuisse nomen, volunt authorum nonnulli, nam tactu hic vermis invenitur lubricus. His verò sese opponunt alii, quibus magis arridet derivatio nominis hujus, quæ à lumbis, utpote ea corporis regione petitur, in qua reperiri assuevit hic vermis. Martinius verò, ingenuosè hujus vocis originem ex græco *λῦμασι βῆτες*, h. e. quod à fordibus nascatur, deducit. Nobis hæc sufficiunt. Aliter sentienti litem movere minimè volumus; *de nominibus enim acriter pugnare, nec ullam hic modum facere, & multum elaborare, solidosque implere libros maximos hiscæ præstigiis, nec necesse est, nec par, nec venià dignum*, ait Galenus Tribus tamen adhuc verbis addamus, lumbricos & vermes, in Medicorum scriptis haberi pro synonymis.

§. III. Deducimur jam ordinis ratione ad vermium descriptionem, & *Descriptio vermium.* cum veteribus dicimus. Lumbricos esse animalcula toto genere præter naturam in corpore nostro, seu præcipuè in intestinis genita, viva, oblonga, teretia vel alius figuræ, omni sexui, omni ætati communia, jam symptomata excitantia nulla, jam levia, jam gravia, jam ipsam mortem, quod pluribus videbimus in paragrapho de symptomatibus ab iis causatis. Materiam ex qua generantur vermes, quamvis in suis definitionibus exprimere solent plurimi Practici, eam tamen, ad paragraphum de vermium genesi remittimus. Quid verò utilitatis ex eo fluat, quod dicantur esse toto genere præter naturam genita, videbimus in paragr. de cura.

§. IV. Non verò existimandum unicum saltem inconditæ lumbricorum turbæ dari speciem: Ab omni enim ævo (α) experientia triplicem *Differentia vermium.* vermium exhibuit differentiam quam & hodierni Medici agnoscunt. Primò occurrunt, teretes illi longi gracilesque à nonnullis, referente Capi-
vaccio (β) Medico, serpentes vocati, qui ut plurimum ad tactum inveniuntur lubrici, coloris sunt grysei aut parum rubentis, nec nisi rarò capite conspicui, Latinis lumbrici dicti, Germanis sub nomine *Spulwurme* noti, harum verò regionum incolis, *ronde Wormen* nominati. Hos sequuntur illi, quos similitudo quæ iis cum cucurbitæ semine est communis, cucurbitinorum nomine insignivit. Eos Galenus (γ) *cerias* vocat *quædam scilicet morborum genera, iniquens, cum prius omnino non fuerint, postmodum sunt orta, veluti melicerides, atheromata &c.*
atque

(α) comment. in aphor. Hippocr. sect. 3. aphor. 26. (β) in sua Praxi, cap. de lumbricis.
(γ) lib. 14. de meth. med. c. 17.

atque alio modo helminthes & ascarides & ceria, ita enim vocant longam latamque helmintha. Agmen tandem claudunt ascarides, Græcis ab ἀσκατος s. moveo, ita dicti, suntque vermes minutissimi, coloris albi, quemadmodum ii qui in caseis conspici solent, tenuitate exiguum filum æquant, alterâ parte in peracutam, altera in obtusorem extremitatem desinunt, in recto semper aut saltem ordinariò sedem obtinent intestino, admodum sunt flexiles, cum verò eos chartæ imponis motu non prorepunt directo, sed saltem hinc illinc extremitatem alteram movent, suntque in certa corporis sui parte quasi diaphani, & in momento quasi moveri desinunt postquam aëri liberiori fuere expositi. Sed, quamvis ad ternarium vermes, cum Practicis revocaverimus numerum, non interim existimandum nos negare plures præter has vermium in corpore nostro dari species, ita dantur crinones, dantur dracunculi, dantur quoque acari ob exiguitatem visum nostrum fugientes, hos verò verbò attigisse sufficet, cum scopus noster sit, prout ex ipso frontispicio apparet, de intestinorum vermibus agere.

Genesis
s. Causa
vermium.

§. V. Hisce ita præmissis, descendimus ad prima vermium incunabula, utque eo prætius ipsissimam eorum lustrare possimus essentiam, revocemus nobis in memoriam Scholas hæcenus docuisse varias vias, quibus alma natura in animalium generatione, utatur: quarum duas, regias, ut ita dicam, constituere: Generationem sc. univocam, quando ex proprio semine producitur species semini propria, ut v. g. ex ovo nascitur pullus: Altera verò via apud eos audit generatio æquivoca seu spontanea ex putredine, quam univocam causam nescire, nec ullam aliam præter calorem ambientem agnoscere perhibent. Ita inter reliqua imperfecta, ita enim ea nominabant, animalcula, vermes intestinorum etiam æquivocæ generationis beneficiò esse productos volunt. Materialem eorum causam faciunt pituitam putredinem concipientem, & putredinis ope in materiam lumbricorum generationi aptam, abeuntem. Pro formali causa, calorem agnoscunt. Præterea ex immodicè ingesto cibo, & ex omnibus iis, quæ facillè putrescunt, qualia præter dulcia sunt plurimi fructus horarii, animalcula ejusmodi generari, addunt. Ne verò experientiæ testimoniò eorum effatum careat, probant pueros ingluviei deditos, & varia putrefactionem facillè experientia ingerentes, vermibus præprimis esse obnoxios. Sic & in humidis corporibus, maximè videmus nasci vermes ac putrilaginem,

I N A U G U R A L I S ,

ginem, ait Galenus (D). Aliter verò huic ævo visum est, hoc enim spontaneo ortu, ceu merò figmentò in æternum exiliùm ejectò, conatur probare naturam non nisi unicà ingredi viâ in animalium quorumcunque productione; se quoque feliciori fidere, de quo sæpè sibi gratulatur, principium demum invenisse autumat, cui omnia: homines, bruta, insecta, plantæ ortum suum debeant, quod principium ovum esse dicunt; illudque Veteres satis aliàs oculos, omninò fugisse, indubitato asserunt, quamvis contrarium ex Varronis variis locis, (quos brevitatis ergò tacemus) egregiè demonstraverit Antonius Felix Abbas Marsilius (E), qui asserit: *Antiquos rerum omnium principium ad ovi principium transtulisse, eandemque ob causam Ovum in Orgicis Bachicis, ut exemplum omnia gignentis & in se continens consecratum esse, ex Plutarcho refert.* Unanimi præterea consensu Neoterici ferè omnes tradunt: quod semina vegetabilium, & in specie secale & triticum, vel immediatè cum farinaceo pulmento, vel mediatè cum ipso pane ingesta, imò & plurima alia edulia, quemadmodum sunt: caseus, poma, pyra &c. seminali insectorum contagiò imprægnata sint. Hæc ovula dehinc non à ventriculi fermento subacta, & unà cum crassioribus chyli particulis mista, nunc in intestinis hære, & tenaci eorum mucò, quem illa sovent, ut Autopsia docet, ceu nidò proportionatò frui, & cum eo, quod tamen haud ita frequenter fieri existimant; vasa lactea, sanguinisque oceanum subire, & ad partes corporis varias vehi, & ubique accedente calore loci, motuque congruo, sui exclusionem, data occasione expectare, docent. Non tamen semper tam longo itinere ovula hæc opus habere, addunt: dari enim ovula aëri quasi innatantia, quæ corpori nostro utpote undiquaque perspirabili, per poros foràs-intrò spectantes immediatè sese insinuent, probare conatur Cl. Craan (Z) his rationibus: *Minor, ait, adhuc erit difficultas: in solvendo sc. Gordio de vermium generatione nodo: si consideremus dari ova per aërem volitantia, quod ex eo probatur: quod dentur insecta tam exigua, ut non incurrant in sensus, & nisi oculus microscopio muniatur, non possunt ostendi & demonstrari. Hæc animalcula cum sint tam exigua, quid mirum quod eorum ova multò sint minora adhuc & subtiliora, ac prinde per aërem volitare debent. Hæc verò ova ingediuntur*

B

tur

(D) Cl. v. de simpl. medic. facult. c. 20. adde Hippocr. sect. 5. de morb. l. 4. p. m. 70.
 (E) in ep. ad Malpig. de ovis cochlearum p. m. 3. & seq. (Z) dissertat. de Homine cap. x. p. 83.

tur cum aëre per poros nostri corporis. Præterea Neotericorum principio suppetias ferre videtur egregium Illustrissimi Redi experimentum, quod ita sese habet: Vitra accipit duo, quorum alterum latitudine alterum bis superat, angustiori carnis imponit frustulum, & postquam sindone subtili atque denso ejus orificium induxit, vitro illud ampliori immittit, quod postea pari modo, linteò rarò camerafensi coopertum in musæo deponit. Quid accidit? Carnis inclusa odore infinitus ferè muscarum numerus ad vitra allicitur, insident animalcula hæc exteriori integumento & permulta in illud deponunt seminula, s. ovula, quæ quâ datâ viâ, per filorum intellige interstitia, in subjecti vitri obvolucrum ruunt, multis ad ejus latera, amplioris vitri fundum petentibus. Solis verò calor superveniens innumeros ex ovis hisce vermiculos producit, quos latentis carnis effluvia pariter ac parentes suos, ad parvulum vitrum adducit, cujus operculum esse quærendæ causâ, frustrâ nituntur penetrare, unde fit, quod linteï hujus poris inhærere conspiciantur, & quamdiu huic vitro suum operculum manet, tamdiu quoque nulla in carne ista generantur animalcula. Hinc tutò concludi posse arbitrantur, quod non nisi ex prævio semine s. ovis generentur insecta. Huc quoque facit jucundus casus, quem ante aliquot annos expertus est Pater meus: In musæo suo aliquando hyberno tempore muscas circumvolitare observabat, quod illi satis videbatur mirum, existimabat verò, calorem, ut haud rarò fieri solet, ex latebris eas produxisse, cum verò indies earum numerum valde crescere animadverteret, in manifestioris causæ suspicionem adductus, summam diligentia, in earum inquiri nidum, donec ad ollam quandam perveniret, quam modica farinacei luti parte repletam & chartâ obligatam ante aliquot tempus in camino deposuerat; hujus ollæ operculum à muscis omnino perforatum, & ab earum excrementis commaculatum videt, illud verò postquam omnino removisset, summo cum delectamento innumeros muscarum numerum in olla detegebat, pars erat vermis, pars alia alis jam erat instructa, aliaque pars crescere saltem incipiebat. Quid de harum muscarum origine sit sentiendum, aliorum relinquimus iudicio. Interim adhuc notamus hanc de ovis Hypothesin, non tantum esse arcantum, quin & ejusdem participes sint homines à litteratorum subselliis etiam remotissimi. Sic dum adhuc in Patria degeremus, novimus pellionem quendam, qui utur simplex, semper tamen reprehendere solebat feminas, quæ pretiosos suos rhenones, collaria ac pelliceas manicas suas

ex schyticis mustelis confectas, quibus hyeme usæ fuerant, adveniente vere in liberiore aëre excutiebant antequam eas in futurum usum seponerent. Se enim experiëntiã didicisse, aiebat, pellibus nihil adeo esse perniciosum quam vernum tempus, quoniam ea anni tempestate reviviscerent insecta illa pessima, quæ albi quid in pelles evomere, referebat, ex quo postea nasci tineas, pelles erodentes, observaverat. Unicum adhuc addamus, notatu haud indignum: nempe, dum iter aliquando in Patria nostra faceret quidam amicorum meorum, vaccam multis tuberculis sub cute latentibus præ reliquis conspicuam videns, tuberculorum causam ex rustico sciscitabatur, qui respondebat, vaccam a silis valde esse punctam, addebatque, in illis nodis latere juvenes asilos, quos, prout referebat, haud rarò in ejusmodi tuberculis invenerat & ex iis expresserat. Postea verò plures aliarum terrarum rusticos eadem fantes andivimus. Ex dictis jam facili negotio B. L. quænam nostra de vermium generatione sit opinio, colligere poterit. Non diffitemur multis adhuc difficultatibus neotericorum principium patere, quas solvere nec nostri est officii, prout ex præfatione nostra liquet, nec nostrarum est virium. Interim veniam faciliè impetrebimus, quod putredinem ut nullis defensam argumentis, deserentes, ceu commodum saltem vermium nidum consideremus, totque claris experimentis fidem habeamus, & cum Aristotele (*), existimemus: *rationi esse credendum quando ea que nobis dicat, cum rebus quas sensuum ope percipimus, conveniunt.* Quam regulam utinam observarent nostri semper-philosophi!

§. VI. Persectis jam vermium causis oritur quæstio, num omni ^{Tempus} tempore in humano corpore generentur vermes? id quod affirmamus, ^{quo generantur vermes.} Interim, si ad propriam experiëntiam provocare nobis permitteret ætatis invidia, diceremus nosmet ipsos sæpius observasse, autumnum, prout docuit Hippocrates, pessimæ vermium propagini admodum favere. Hæc verò sunt Venerandi Senis verba. (†) *Autumnus sua feritate & malignitate, interaneorum animalia maxime gignit.* Cujus rei causam hæc esse nobis persuademus, quod hac anni tempestate, corpora maxime corruptis scateant humoribus, quibus ansam haud exignam dedere horarii fructus, quibus sese ingurgitare solent homines.

§. VII. Quamvis hic præcipuè de intestinorum vermibus agere nobis ^{Corporis partes in quibus} proposuerimus, in transitu tamen, pauca addere licebit de iis corporis partibus,

(*) *Generat. animal. c. x.* (†) *Seç. vii. de morb. l. 2. p. m. 75.*

bus ge-
neren-
tur ver-
mes.

bus, in quibus observati sunt vermes. Et mox in ipso limine notamus, totam corporis nostri compagem illis esse obnoxiam. Sic scimus dari Crinones s. dracunculos, Germanis die mit-esser dictos qui sub forma capillorum nigrorum, infantibus per totam corporis superficiem erumpere, aut capita sua emittere solent, testante præter alios, Etmullero. (i) Opè microscopii in Tinea capillorum, conspiciuntur vermiculi instar tinearum, pilos erodentes, atque consumentes, narrante Dolæo. (u) Ad duram cerebri meningem, vermes quatuor vel quinque majusculos repertos, notat Hildanus. (λ) In anteriore capite sæpius vermes gigni asserit Alexander Massaria. Per nares rejectos vermes refert Harderus. (μ) In auribus reperiri vermes pluribus in locis consignavit Galenus, (ν) & post eum plurimi alii. Dentium vermes observavit Salmuth, (ξ) & præter eum Pechlin (σ), qui perspicilli ope notavit vermiculos illos, lepidæ figuræ. In ventriculo vermes vidit Guil. Piso. (π) ut & Diemberbroek. (ρ) In umbilico detegitur umbilicalis vermis, Germanis: der geitz wurm, vel nabel wurm dictus, quo interdum vexari infantes observat Cl. Etmullerus. (σ) in ipso cordis thalamo repertos esse vermes variorum constat observationibus ut: Pisonis (τ) &c. Quis verò sibi imaginaretur, vermes in ipso folliculo fellis esse visos? quod tamen præter Pisonem affirmat Wierus apud Hildanum. (υ) Per lotium ejectos vermes, apud Harderum (φ) legere licet. In pudendo muliebri, ut reliquas partes prolixitatis evitandæ causâ silentiò præteream, ascarides reperiri docet Medicorum Princeps (χ) his verbis: *Ubi in mulieris pudendo aut recto intestino tennes ac minuti lumbrici, ascarides dicti, suboriuntur*, &c. In cancro, in ulceribus, & vulneribus, multos reperiri vermiculos, Chirurgis ferè omnibus, curiosioribus sc. notum est. Sic etiam Paræus (ψ) vermes digitali crassitie, capite acuto, ex abscessu invente rupto prorumpentes animadvertit. Ita vidimus hominem vermium escam, undiquaque eorum vel vivum, patere injuriis.

Signa
diagno-

§. 8. Transeamus nunc ad signa. Mox quidem fatemur nulla dari adeò certa, ut ex iis, quamvis nulla præcesserit vermium excretio, ab-

soluté

(i) In Praxi de lact. viiis p. m. 634. (u) Enzyelop. Chirurg. c. 2. (λ) Cent. 1. obs. 4. (μ) In apiar. obs. anat. pract. obs. 98. (ν) l. de simpl. medic. facult. p. m. 49. & l. 3. de composit. pharmac. secundum locos. p. m. 143. & in eod. l. p. m. 145. (ξ) Cent. 3. obs. 32. (σ) Ephemer. Germ. Ao. 9. & 10. obs. 24. (π) Histor. natural. & medio. Ind. l. 2. c. xv. (ρ) de pest. l. 4. hist. 52. (σ) in Prax. p. m. 624. (τ) in loc. supra citat. (υ) Cent. 1. obs. 60. (φ) Obs. 98. (χ) Sect. v. l. 2. de morb. mulier. p. m. 233. add. Ludovic. Mercat. l. 3. p. 630. (ψ) l. 19. c. 3. & Hildan. l. 1. obs. 56.

folutè concludere liceat, quod vermes sint præfentes, ut cum reliquis ^{sicut} practicis docet Cl. Silvaticus, dum statuit: (α) lumbricos in eorum mor-
 borum numerum esse ponendos, qui, quòd signo careant pathognomonico, in ^{ver-}
 fallibili se. incertam propterea quod Medicos habent cognitionem. Attamen
 cum absque phænomenorum proba notitiâ, sæpè infelix promanet cura,
 necesse est ut videamus primò quænam in genere dentur notæ quibus
 hostes nostri ut plurimum se prodere solent. Hæ verò ita sese habent:
 In verminante ægroto, dentium quidam, dum somno operam dat, au-
 ditur stridor, magna præterea salivæ copia ex ore manat, quam dormi-
 ens pluribus vicibus deglutit, ac si aliquem bolum devoraret. Vigilan-
 tem, narium pruritus vexat, sitisque jam nulla, jam nulli ferè poculorum
 numero cedens, exurit. Appetitus ferè est prostratus, interdum verò
 nimius. Præterea venter interdum mirum in modum cum multis bor-
 borygmis nec non torsionibus distenditur, imò adeò, ut frequenter
 hydropicorum speciem præ se ferant patientes. Intestinorum sæpè obru-
 untur lævitate, cujus exemplum recenset Hildanus (α) in fœmina lien-
 teriâ affecta, qui affectus post lumbricorum ejectionem cessavit. Ocu-
 los ægrotorum plumbei coloris, haud rarò cæruleus quasi annulus cir-
 cumscribit, sudore sæpe frigido & ingrati odoris madent, & in vultu
 non nisi pallidus, cachecticorum, livore suo, referens colorem, conspi-
 citur color. Nec semper mentis compotes sunt verminantes ægroti.
 Ipsi interdum lumbrici per os, per alvum, vel per nares ejiciuntur. Ine-
 diam minimè perferre possunt tales ægroti. Ex pulsu nulla certa per-
 cipitur vermium diagnosi. Rara præterea, & notatu dignissima, imò
 incredibilia ferè symptomata excitant interdum infensissimi hi hostes,
 qui in innumerum ferè numerum, prout Viri Clari notant, augeri pos-
 sunt. Sic Hildanus (β) mirandæ vermium in ægroto quodam abun-
 dantiæ mentionem facit. Sic Schenckius (γ) stupendum vermium nu-
 merum recitat quòd puerulus septem annorum persecutus fuit, qui tandem
 per ventrem centum & quadraginta octo ejecit vermes. Plura hac de
 re desiderantem ad citatum Schenckium dimittimus. Nos in viam re-
 deamus, hoc est ad symptomatum considerationem. Capitis vehemen-
 tissimos dolores à vermicibus excitatos invenies apud Hildanum, (δ) Vo-
 cis defectum & sputa ex ore à lumbrico lato causatum, jam annotavit Ma-
 gnus noster Hippocrates (ε) Talem quoque observationem habet Fore-
 flus.

(α) *Controvers. medic.* 33. (α) *Cent. 1. obs.* 73. (β) *Cent. 1. obs.* 59. (γ) *Capit.*
d. lumbric. (δ) *Cent. 2. obs.* 73. (ε) *Seç. v. l. 4. d. morb. p. m.* 71.

stus. Et præter eum, obmutescentiam cum oculorum rigore à vermibus ortam in puella quadam, animadvertit Alexander Benedictus, de qua vid. Schenckium (ζ) Odontalgiam vermes pro causa agnoscentem, inter plurimos refert Dolæus (η) Linguam subito tumidam & nigram à vermibus factam, constat ex Ephem. Germ. (θ) Lethargum ex vermibus, habent Hollerius (ι) & Harder. memoriæ traditum. (κ) Pleuritidem ex febris verminosa nobis patefacit Harderus. (λ) Cardialgiam ex eodem fonte promanantem nobis tradit idem author. (μ) ut & Guilielmus Piso (ν), & alii. Animi deliquium ex eadem scaturigine profluxisse notat Piso. (ξ) idem quoque ex hac lerna, ortam fuisse Cordis Palpitationem, & Respirandi difficultatem, nec non Febres graves atque malignas narrat. Brachiorum & pedum Paralyfin à lumbricis ortam affirmant Eph. Germ. (ο) Motum involuntarium toti corpore à vermibus illatum memoriæ commendavit Dolæus, (π) cumque casus memoriâ & notatu sit dignissimus, eum adscribere liceat. Puella duodecim circiter annorum, in pago Rochshausen dioecesis arcis Falckenburgensis, cum morbillis Ao. 1683. mense Martio epidemicè iis in locis grassantibus laborasset ac sanitati pristina restituta esset de tremore totius corporis subitaneo, sed interpolato couqueritur, quem sequenti die tam vehemens universi corporis excepit motus, omnes in medio & infimo ventre contentas partes quasi divulsurus, singulis diebus ter vel quater eam affligens, sed absque notabili dolore, ratione salva & illæsa manente. Durante paroxysmo, qui per duas horas cum astantium commiseratione se extendebat, decumbebat cum horrenda hinc illincque corporis jactatione, nec interrogata responsonem dabat, omnia tamen benè intelligebat, quæ ad interrogationem nutu capitis vel negabat vel affirmabat, cessante verò paroxysmo surgebat, benè comedebat & bibebat, urina erat livida & tenuis. Interroganti in quam parte motum primariò perciperet, respondet in ab domine illum primò cum frigoris sensu sentiri. Tandem, postquam Medicus eam vermibus laborare suspicaretur, convenientibus à malo liberata est remediis. Quod in hoc casu loquendi impotentia multum à nervis recurrentibus malè affectis dependerit, nobis persuaderet, Cl. Nuckii Anatomici dexterrimi experimentum quod dum Leidæ adhuc

(ζ) cap. d. lumbric. (η) enzycl. chirurg. p. 525. (θ) Anno 8. obs. 100. (ι) Cent. 1. obs. 26. (κ) in Schol. ad. obs. 32. (λ) obs. 96. (μ) in Schol. ad obs. 98. (ν) in hist. Indic. l. 2. cap. 15. (ξ) l. 2. c. xv. (ο) Anno 11. obs. 63. (π) Enzycl. Medic. l. 6. cap. x.

adhuc viveremus, in ejus aedibus vidinus: scilicet in cane vivo, cui dum nervum *recurrentem dictum* filò constringeret, omnem latrandi vim adimebat, ita ut canis non nisi raucum sonum edere valeret, postquam verò hunc nervum omninò proscidisset, nulla unquam sonum emittendi potestas cani rediit. Hæc autem obiter. Casum adhuc referam, nuper à Clarissimo Hermanno Molitore, celebri Holmiæ Medico, amico meo integerrimo mihi communicatum, ita rarum ut cum Dolæi historia certare possit hac in parte. Hæc verò sunt ipsissima Doctoris ad me verba. Quantum ad observationem de vermibus, quibus laborabat puer de quo loqueris. Scias primò Matrem ejus semper à lumbricis valdè fuisse vexatam, ita ut nuper quoque magnam eorum excreverit copiam. Filius ejus qui quatuordecim erat annorum, eodem incommodo laborabat, & lumbricorum vulgarium multos egerebat, qui tamen non nisi solita in illo excitabant symptomata. Ante annum verò, aut quod excurrit, dolores in abdomine movebant ita vehementes, ut singulis vicibus puer tam gravibus corporis convulsionibus & contorsionibus corripiebatur, quàm unquam perpeffus est ullus Epilepticus. Incipiebant cum solis ortu, & cum sole occidente finiebantur, semper per dimidiam vel integram serè horam continuabant, eoque tempore omnino mente carebat, continuò clamitans: ut auferrent canem qui cor ejus rodebat; totum corpus tam vehementer hinc illinc jactabat, ut parum abesset quin trium robustorum virorum vires superaret; nulla verò ad os ejus conspiciebatur spuma, nec prout fieri solet in Epilepsia, pollices convulsos arctis manibus comprimebat. Finitò paroxysmò animi erat hilaris, nec nisi de debilitate quadam querebatur, quilibet verò paroxysmus à magnò cachinnò absque manifesta causa, initium faciebat. In principio singulis diebus paroxysmos ita vehementes numerò sex experiebatur, deinde pauciores & breviores; donec omnino evanescerent; ultimum paroxysmum quando expertus erat, semper prædicere poterat se eâ vesperâ futurum ab omnibus insultibus liberum, prognostici quoque sui veritatem probabat quiete optata qua sequenti tota nocte fruebatur. Tandem singulari quodam remedio usus est, ex quo postquam magnam pituitæ copiam excrevisset, nullos verò integros vermes, omnino restitutus fuit, per tempus quidem certum mente debiliori laborabat, sed & hæc pristinas recuperavit vires. Huc usque Clariss. Vir. Amatus Lusitanus (p) rari quoque phænomeni historiam lectoribus

(p) Cent. 2. Curat. 40.

communicat. Puer sc. quatuor annorum lumbricis afflictus, totus nauseabundus, cum appetitus prostratione, hinc inde ceu insanus movebatur, ita ut omnes eum moriturum prædicerent, ipseque Lusitanus cum, multis frustra tentatis, ceu deploratum relinqueret. In agone verò, alvo citata, misellus puer vesiculam pilæ modò rotundam, per inferiora exclusit, quam Mater coram multis assistentibus cum aperiret, vermium parvorum myriades non sine admiratione videre omnes. Sic quoque Pater meus simile quid accidisse puero cuidam, cujus curam ille meditabatur, notavit. Hic puer laborabat totius corporis exterioris tumore, Medicis anasarca dicto, Pater meus vocatus accommodatis remediis per Dei gratiam tantam illi afferebat opem ut omnis ferè evanesceret tumor, non tamen ab eo liberari poterat venter, nec ventriculi regio, omniaque diuretica s. per urinam operantia remedia, nullum fortiebantur effectum. Tandem de vermibus Parens cogitare incipiebat, & quamvis nulla manifesta eorum adessent signa, pessimi saporis pulverem quendam ærotulo suo præscripsit, qui eò assumptò, vermium nidum, magnitudine & figura parvæ pilæ haud absimilem, per vomitum rejiciebat, quem mater ejus postquam aperuisset, eadem omnes videre, quæ in sua historia recenset prædictus Amatus. Brevi verò post, ab eo scilicet tempore, quo à pessimo vermium involucro liberatus erat pater, omnis desidebat tumor. Pueros Opisthotono à vermibus orto correptos invenies apud Schenk. (ε) Omnem verò fidem superare videtur ea historia, quâ Erasmus Roterodamus suam pro Medicinæ laude orationem exornavit, cujus Cardanus, (τ) prout narrat Schenckius (υ) mentionem facit. Vidit sc. dictus Erasmus, virum, nomine Philiarium Spoleitanum, qui cum Italus esset, nec in Germania versatus unquam, pulchrè tamen Germanicam linguam loquebatur, quasi dæmone detentus: quæ obrem curabatur à Panaceo Medico celebri, isque medicamentò exhibitò, magnum vermium numerum eduxit, solvitque hominem morbò, & linguæ Germanicæ usu atque scientiâ simul privavit. Quoniam adhuc in rariorum symptomatum, vermes pro causa agnoscentium, enarratione versamur, duas adhuc charissim. Parentis mei, notatu dignas addam observationes. Prima est de Virgine, filiâ nobilissimi cujusdam equitum Magistri ex Livonia oriundi. Longo tempore hæc virgo maximis doloribus & anxietatibus cordis fuit obnoxia, omnia Pater ejus quæ excogitari potuere à Medicis clarissimis, in medium proferri curavit, voti tamen

(ε) Lib. d. lumbr. (τ) de rer. varietat. l. 8. c. 43. (υ) Obs. d. lumbric.

tamen minimè compos factus, ægrota enim vitam cum morte commutare fuit coacta. Ut verò de causa tam morbi, quàm obitus charissimæ suæ filia quondam habere posset notitiam Parens ejus, cadaveris instituta fuit apertio. atque cor undiquaque longioribus vermibus pertusum conspectum est, & ita prominuere hæc animalcula, ut cor haud esset absimile carni lardo trajectæ. Alteri observationi ansam dedit senatoris cujusdam filius, qui ardenti febre valdè afflictus non restitui potuerat antequam vermem spithamum longitudine æquantem per vomitum ejecisset, & statim ab hoc vomitu pristinae sanitati reddebatur. Varia vulnera, abscessus & ulcera excitari à vermibus haud ignotum est. Ita lumbricos intestina perforasse scribit præter alios Craffius apud Hildanum, (ϕ) idem quoque author testatur se vidisse puerum duodecim annorum, cujus ventriculo in sinistro latere, paulò suprâ fundum vermes infixierant foramen, in quod digitus facilè immitti poterat, & per quod unà cum indigestis cibis vermes in inferiora, versus os pubis cadebant, ibique tumorem & frigoris sensum excitabant. Vermes digitali crassitie, capite acuto, ex abscessu in ventre rupto, exire vidit Paræus. (χ) Intestini à lumbricis perforationem cum tumore subitaneo in inguine dextro, scrotum versus, factam in viro quinquagenario, satis aliàs sano & incolumi, annotat Cl. Harder. (ψ). Non verò semper gravia symptomata à latentibus hisce anguibus excitari, confirmat experientia, & inter alia Cl. Wecker (ω) qui notat ancillam tredecim vel quatuordecim annorum nulla adversa valetudine utentem, & facile vocationis labores facientem, lumbricum quatuordecim circiter pedes longum egressisse. Sed hæc sufficiant de communi-
*Signa
diag.
longor.
lumbricor.*
 bus vermium signis ita in Praxi observatis, progrediamur jam ad ea, quæ longis, ita enim hæc species vocatur, lumbricis, (de quibus vid. paragr. 4.) sunt propria; quamvis in multis cum generalibus signis conveniant, ita tamen recensentur à Practicis: adest mordicatio stomachi cum punctura ejus, eructatio cum foetore, deglutiendi difficultas, nocumentum ex cibo, ventus supervenit lubricitas. Cordis adest tremor, superveniunt timor, tussis sicca, frigiditas corporis, alii per somnum edito clamore expergefati exiliunt è cubili, iterumque protinus sopiuntur. Aliter inter dormiendum linguam exferunt, & vario decubitu corpus jactant. In vultu colorum quædam percipitur mutatio.
*Signa
lati
Qui lumbric.*
 De lati lumbrici signis sequentia apud magnum Coum (α) leguntur.

C

(ϕ) Obs. 71. Cent. 3. (χ) l. 19. c. 3. (ψ) obs. 70. (ω) apud Schenck. de lumbr.
 (α) Sect. v. l. 4. de morb. p. m 71.

Qui latum lumbricum habet, ait, is quale quid cucumeris semen subinde cum stercore per anum egerit. Increfcente autem pæro lumbricus etiam ex his qua in ventriculum ingesta sunt, in intestino increfcit, & his quidem cum pubertate quibusdam etiam posterius, aliis verò paulò ante intestino aequalis evadit. Et ubi intestino adequatus fuerit, similiter cum eo increfcit, & quo major exstiterit, per rectum intestinum, unà cum stercore excernitur, & velut cucumeris semen excidit, plerumque etiam major. Nonnullis verò iter facientibus aut vehementer laborantibus, ex ventre incalcescente deorsum prodit, ipsisque ex recto intestino quid inflatum prominat, & ex ano referatur, aut refrocedit. Quod si quis hominem lumbrico laborantem curet, & medicamentum aut potionem exhibeat, siquidem homo probè preparatus fuerit, totus rotundus in pile formam prodit, & homo convalescit. Si verò ex medicamento excidat, rectus lumbricus duorum aut trium cubitorum abruptitur, aut etiam longè major. Quo abrupto mulò tempore cum stercore signa nulla se produnt, postea verò increfcunt. Est autem ejus species velut album intestini ramentum. Hac verò habet indicia: ex alvo subinde quale cucumeris semen egerit, & ubi quis jejunos fuerit, alias atque aliàs ad hepar, hoc est, versus superior, impetu fertur, & dolorem excitat. Interdum autem ubi ad hepar, ceu versus superiora, ut jam diximus, irrupit, sputa ad os affluunt, interdum verò minimè. Nonnullis quoque vocis defectionem immittit, & ex ore sputa admodum multa effluunt, qua paulò post sstantur, subindeque tormina multa in ventre excitantur. Quandoque etiam ad dorsum dolor fertur, illuc enim etiam incumbit. Interdum verò ista lumbrici lati signa sunt. Hoc verò etiam contingit: Ei qui hoc animalculum habet, toto quidem tempore nihil horrendum accidit, cum verò debilis exstiterit, agrè reficitur. Lumbricus enim eorum qua in ventriculum ingeruntur, partem aliquam assumit. Huc usque Venerandum Senex. Multa adhuc Præfici signa hisce adjungere solent. Cum verò antea dictum sit, vermium certa signa non dari, supervacaneum esset certa cujusdam vermium speciei meditari phænomena. Convertimus nos ad ascarides. Hi vermiculi intus in ano versantur seu in intestini recti extremitate, in qua jam levem, jam graviozem, jam gravissimam excitant pruritum atque vellicationem. Semper eorum pars quædam mortua, quædam viva excernitur unà cum excrementis, quibus, si fuerint duriora, adhærent, si verò fuerint tenuiora, innatant. Vespertino

Signa
ascari-
dum.

tino tempore atque autumnali maximè infestari solent pueros, ut jam suo tempore docuit Hippocrates, idque in me ipso expertus sum, cum duodecimum agerem annum: media enim ætate, ascarides nesciebam ferè, & quamvis eos semper tam vivos quam mortuos in alvi fecibus cernerem, nullos tamen eorum ictus, prout solitus eram antea, sentiebam, appropinquante verò autumno, quâ ætatis tempore gavifus eram, quietem duplò majori solvere cogebam inquiete atque dolore. Vespertino tempore circa quartam, quintam, interdum septimam, admodum levis titillatio futurum paroxysmum minabatur. Hinc circa illud tempus semper tristior, adventantium hostium impetus expectabam. Lectum postquam horâ nonâ vel decimâ petiissem, valde crescebat dolor conjunctus cum continua desidendi cupiditate & urinam mittendi desiderio; momentaneum quoque solatium tam ex alvi, quàm ex vesicæ evacuatione ortum doloribus turbatum animum mulcebat, quod tamen non omnibus verminantibus contingit, multi enim clamitare solent pueruli, se alvum velle exonerare, voti tamen minimè compotes fiunt, nec quicquam ejicere valent. Sistebatur ut plurimum omnis tristis sensatio circa undecimam noctis horam, & post id tempus liber eram ab omni doloris sensu. Optimè mihi erat quamdiu alvus mihi erat laxa, ex constricta verò alvo magnum dolori accedebat incrementum, id quod plurimi Practicorum in suis ægrotis quoque notaverunt. Tantum dolorem excitare interdum solent ascarides ut ad insaniam ferè ægrotum adigant, quod in puero quodam videre mihi contigit. Hic puer admodum horariis fructibus delectabatur, ita ut semper vel cerasa, vel poma, vel pyra, vel alia putrefactioni facilè obnoxia copiosè ingereret. Huic vitæ cum per aliquot tempus indulisset, ascaridibus adeò pungebatur, ut adventante nocte insanus quasi, jam plorans, jam altius suspiria trahens, jam clamitans hinc illinc miserum corpus jactaret, jam ventri, jam dorso, jam laterum alteri incumbens, mox in calido, mox in frigido loco, mox in corporis situ recto, mox in incurvato solatium quæreret, hæc agendo vires illi valde diminebantur, cum verò hora instaret undecima, dolor fiebat remissior usque dum omnino eum relinqueret somno, viribus fractis admodum necessario. Sequenti die evigilans, quietem illi situi adscribebat, quo usus fuerat immediatè ante somnum; sed frustra ad eundem se recipiebat situm ejusdem diei vesperâ, nam situi ex inscitia nimium tribuerat,

buerat, quemadmodum facere solent ii qui Podagræ immanibus doloribus excruciantur ut refert Cl. Sydenham. (β) Tandem observatur decenti diætâ, & remediis appropriatis sanitati reddebatur puer de quo per transitum locuti sumus. Antequam finem huic imponamus paragrapho, hoc saltem addamus, quod vesperi aut eo tempore quæ maxime urgent dolores, ascarides serpentes in puerorum ano conspiciantur, deductis scilicet natibus. Id quod, mihi aliquando dixit, sese sapius observasse, Cl. D. Bernagie-celebris Practicus Amstelodamensis, fautor mihi in æternum colendus, qui prout curiosus Hippocraticæ legis observator est, ad ægrotorum lectos me sapius deducit, & in deliciis habet, quod peregrinis consiliò ex opera vacare possit.

Prognosis.

§. IX. Accedamus jam ad prognosin; in qua ante omnia notamus, quod statim ac vermium adest suspicio, animus quoque ad curam seu ad methodum eos enecandi & exturbandi converti debeat, multi enim ægroti ex cura nimis tardè parata, obierunt. Ut Medicus aliquatenus certus sit de curæ, futura vel facilitate vel difficultate, probè consideret symptomata, num gravia vel levia; præterea ægroti corporis habitum, ætatem, ut & cibum, quò vescitur. Præterea, majores verius minoribus difficilior exturbari ex theoria sciat. In febribus rejectos lumbricos, malum significare, tristi experientia in filio suo edoctus, notat præter alios Practicos Dolæus. Si verò per crisi, suaque sponte egrediuntur, sine magna molestia, bonum esse testantur Medici. Versicolores lumbricos omnium esse deterrimos docent iidem. Omnium verò minus periculosi sunt ascarides, cum ob tenuitatem exiguitatem, tum ob locum quem obtinent à principibus partibus remotum. Interim experientiæ constat, & hos intestinum rectum sc. perforando, fordida ani vulnera excitasse, atque epilepsiam ipsamque mortem intulisse. Exitum vermium cum sanguine per secessum malum pronunciant Medici. *Cum vides patientum in anhelitu difficultari eritque anhelitus frigidus, & corporis ejus tumefactum mortem vicinam expecta, verba sunt Cl. Savanarolæ (γ)* Item, cum patiens ad hoc pervenit, quod oculos apertos tenet & non videt quod comprehendatur ex applicatione digiti usque ad oculum, in qua approximatione oculos non movet, ut faciunt mangones equorum quum volunt videre si equi videant, est signum festinæ mortis: idem author ait. In omnium infantum affectibus, imprimis abstrusioribus vermium habenda est ratio,

(β) *In tr. de podagr. (γ) De agrit. intest. cap. 16.*

tid, ita enim infantia communita sunt hæc animacula, ut teste Hippocrate ne embryonem quidem uteri claustrum ab iis defendere queat.

§. X. Quæ verò verminantium ægrotorum cura sit, jam erit con- *Cura.*
siderandum. Duo requiruntur ad hanc feliciter obtinendam, sic ut juxta Coum: (d) non modò medicus suum faciat officium, sed & ægrotus. Ægroti officium erit ut se exhibeat promptum, ad observandam diætam, & assumenda remedia, quæ illi præscribet pro sua prudentia Medicus.

Diætam absolvunt committenda & omittenda. Vitabit proinde ex Medici jussu, omnia ciborum genera, quæ ex viscosis & facilè putrescentibus constant particulis. Non quod existimemus ex sola putredine nasci vermes, sed quoniam omnia viscida & putredinem consideramus ceu commodum vermium nidum idoneum ad producendos ex ovis vermes ut diximus *paragraph. 5. in fine* sic lac, ceu maximum vermium nutrimentum, rejiciat, nisi certas ob rationes illud assumi illi à Medico imperetur: quamvis pueri, quamdiu solo lacte utuntur à vermibus sint liberi, prout animadvertère Medici. Pisces, imprimis squammis carentes, ut anguillam &c. fugiet, chylum enim ex iis viscosum confici experientia docuit, & ratio persuadet. Præterea, omnia concoctu difficiliora, sanis relinquat digerenda stomachis: in eorum, sc. concoctu difficiliorum, numero reperiuntur: pisces saliti, ex aère vel fumo induratæ carnes &c. Interim semper Medicus operam dabit, ne cibus ægro deficiat, minus enim si aluntur tales ægroti, imprimis qui majoribus vermibus scatent, non modò in atrophiam incidunt, (vermes enim multa assumtorum parte eos privant;) sed & lumbrici escam quærentes vehementioribus ventriculum aut intestina ictibus persequuntur, ita ut lumbricis lac offerre sæpè coguntur Medici, teste Savañoralâ, ad eos compescendos. Cibus autem, quo vescatur æger sit boni fucci, ut: ova, juscula caponum, carnis vervecinæ, vitulinæ, &c. Vinum illi omnino prohibere non opus est. Somno utatur medioeri, ne nimis vigiliis defatigetur. De aère quid dicam, non habeo. Sed ut semper, ita hic quoque ex temperantia seu mediocritate multum in nos redundare boni notamus.

Ipsam pharmaceuticam curam quod attinet, antequam ad eam se *Cura phar-*
accingat medicus in auxilium vocatus, ante omnia maximam habeat *maceu-*
ratio- tiam.

C 3.

(d) in aphor.

rationem ætatis, sexus, temperamenti & symptomatum ægroti. Imprimis verò explorabit num medicamenta jam ab alio sint exhibita, & cujus illa fuerint naturæ.

Cum vermes prout ex Doctis Veteribus antea notavimus, sint animalcula, toto genere præter naturam genita, facillè liquet eo dirigendum esse studium Medentis ut eos ex corpore pellat. Hunc autem scopum quamdiu hostibus illis vita est, minimè obtinebit. Hinc primò sunt enecandi, quod fiet remediis anthelminticis dictis; quæ varia sunt, & ut plurimum, nisi nonnulla chymica & frigida dicta excipias, saporis sunt amari. Simplicia sunt: e. g.

Calamintha, multis laudibus à Galeno profecuta. Absinthum omne. Abrotanum. Radices graminis. Acetosæ. Calamus aromaticus. Zedoaria. Persicaria. Nigella. Rosmarinus. Staphisagria. Gentiana. Tanacetum. Angelica. Corallina. Centaurium minus. Semen Hyperici. Scordium. Succus hellebori nigri. Mercurius dulcis, crudus s. Hydragyrum. Cornu Cervi raspatum, ustum. Antimonium. Vitriolata. Succus limonum. Cinnabarina. Aloë. Myrrha. Mastix. Semen portulac. Citri. Coriandr. fel tauri & urfi.

Composita sunt: varia, Species diamercur. Mynsichti. Hiera picra Galeni. Theriaca Aner. Pulvis contra vermes Aug. &c.

Ex hisce parantur pro lubitu formulæ e. g. Potio vermes enecans.

℞. Aq. Cent. min.

Gramin an. ℥i℞.

Syr. acetos. ℥vj.

Conf. de hyacint. ℥i.

Pulv. contr. verm. ℥j.

M.

Jejuno ventriculo assumatur.

Vel:

℞. Rad. Filic. ℥iij.

Calam. arom. ℥iij.

Gentian. ℥j.

Herb. absint. rom. ℞℞.

Angelic. Mj.

Sem. Santonic. ℥ij.

F. nodulus.

Super-

Superfundantur illi Hydromol. ℥ij. ejus deinde post justam extractionem, justam pro ratione circumstantiarum Medico notarum, ægrotus bibat domi. Si magis arrideat bolus:

℞. *El hier. picr. Galen.* ʒss.

℥ *dulc. gr. xv.*

M.

Vel:

℞. *Cons. fl. ros. Dj.*

perlicor. Dj.

Myrrh. p. ℥ss.

C. C. ust. gr. vj.

M.

De Mercurio dulci verò maximè notandum; quod examinari debeat, num ritè fuerit præparatus ne pro medicamento exhibeamus venenum. Præterea optimè Mercurius præscribitur in pilulis sic enim dentium vacillationi ansam non præbere potest. Pulverem qui mavult.

℞. *Pulv. cour. verm. Aug.* ʒss.

Divid. in 8. p. a.

Cujus per octiduum manè capiat partem unam, cum cochleari lactis dulcis.

Cùm verò non omnes amarum saporem perferre valeant, ut imprimis puerorum plurimi, & sceminæ delicatulæ, anthelminticis sacharum est inducendum nisi hysterica sit mulier, exhibendaque sunt, sub formal trochiscorum vel tabellarum e. g.

℞. *Rad. Gentian.*

Zedoar. an. ʒss.

Sem. Hyperci.

Santonic. an. Dj.

Sacchar. in aq. gram. solut. q. s.

M. F. Morsul. vel rotul.

Ita in pharmacopœis semper solet esse paratum semen contra vermes sacharo inductum.

Hic etiam notamus quod omnia anthelmintica exhiberi soleant, optimo cum successu decrescente luna, interim, hujus rei rationes reddere, & astrorum influxus in corporibus nostris, efficaciam, ac si pro ara dimicandum esset, defendere supersedemus, ob causas in præfatione nostra uberrimè declaratas.

Omni-

Omnibus anthelminticis palmam quasi præripere videtur, Mercurius ille vivus, qui tot vexat Alchymistas à quibus infinitis afficitur, torturis. Hujus metalli virtutes nunquam satis exaltari posse, fatentur Practicorum gravissimi. Non tamen omnibus eam licet adire Corinthum, multos enim Panicus terror ab ejus usu profugit, inter quos sine dubio fuit Mathiolus, qui eò medicamentò se nunquam usum fuisse fatetur, quamvis se vidisse dicat (*), non saltem absque ullo incommodo, sed & felici semper eventu, etiam ægrè parturientibus mulieribus fuisse exhibitum crudum Mercurium. Quæ ille se vidisse pronuntiavit, ea confirmat Fallopius: (Z) his verbis: *Si bibatur argentum vivum, illud non facit quod facit ut etum. Vidi mulieres, quæ libras ejus biberant, ut abortum facerent & sine noxa, ego exhibeo in vermibus puerorum & nulla parit symptomata, solum necantur vermes.* Fabricius Hildanus meminit mulieris cui multa, frustra tamen, contra vermes exhibita fuerant remedia, iis verò cum esset additum hydrargyrum à malo liberata fuit. Sic Baricellus viduam mulierem, quæ novem dierum spatium, vomitibus continuis, ex vermibus laboraverat, & fere triduo non comederat, nec cibum retinere valuerat, curavit hydragyr. ℞ij. quos illi cum tantillo cydonii, mortificandi Mercurii gratiâ additi, propinavit, quæ post hoc remedium, absque ulla molestia per alvum centum & plures emisit vermes. (†) Modos quibus exhiberi solet hydrargyrum recitat duos Riverius in sua praxi. Primus est talis.

℞. Arg. viv. ℥i.

pro puerulis verò scrupul. unum. vel duos

benjoin. ℞ij. Aq. vit. rectif. gt. iv. l. v. Misceantur simul in vitreo mortario cum pistillo vitreo. Postea add. conf. ros. aut violar. q. s. ad incorporandum, ut f. bolus, quem capiat æger manè per se, vel in pane hostiario.

Alter authoris modus ita sese habet:

℞. Sachar. valdè rubri parum, aq. commun. gt. iij. l. iv.

M. in mortar. vitreo ad consistent. mellis, deinde add. argent. viv. quantitatem dictam. Incorporentur simul, addendo ol. amygd. dulc. gt. vj. aut vij. quæ impediunt ne Mercur. vivificari possit.

M. omnia.

Tandem cum pauca conf. ros. f. bolus. Sed solet absque tot ambagibus

(*) apud River. in prax. c. d. lumbr. (Z) tr. de morb. Gallic. (†) apud River.

gibus Mercurius vivus per se exhiberi satis tutò, præmissa saltem ejus per
coriorum aliquoties repetita expressione, qua ab externis impuritatibus
liberatur & multò majorem acquirit splendorem, ita expressum solent ad
℥℥. exhibere. Sed superest adhuc via longè tutissima, & satis experta,
quam Iustrabinus.

℥ Mercur. vir. ℥℥.

Leniter bulliat in olla novà, cum aq. comm. ℥v. l. vi. usque ad medic-
tatis consumptionem, hæc Aq. frigesacta, habita ætatis, ut volunt,
ratione, certà propinetur quantitate. Quam fidelis vermium anta-
gonista hæc aqua sit, & quam Herculeas possideat vires ad vermes necan-
dos præter Helmontium expertus est Parens meus, idemque confirmat
nobilit. Boyle, (θ) his verbis. Cujus rei sc. quod corpuscula admo-
dum exilia magnam liquoris partem imprægnare possint, non minus in-
signe, ait, aut insignius etiam fortè in argento vivo exhibetur exemplum,
observatur enim ab Helmontio, licet liquor nec quoad odorem, nec quoad
saporem mutetur, neque ullatenus dimmutus sit sensibilibus Mercurius,
aut levior factus, liquorem tamen, ope effluviarum illorum, sensibili pondere
carentium, insignem adversus vermes acquirere virtutem. Quare non Hel-
montius modo sed & ante illum peritissimus Chymicus Hartmannus, aliisque
præstantissimus scriptor, hoc remedium extollunt. Hic autem loci memini
elegantem puerum illustri familia heredem, periculosa correptum febre, quæ
vermibus oriri videbatur, celebri Medici cura fuisse commissum, qui inge-
nuè mihi fassus est, nullam sibi superesse servandi spem quia cum suo semper
vixisset arbitrio, remediisque optato successu carentibus defatigatus, tantà
pernicità quidquid medicamentum quodpiam oleret, respuebat, ut nulla
induci arte potuerit, ad alium quàm debilioris cerevisiæ potum. Quare con-
sumentibus & Medico, & Comite cujus filius erat, debilior quàm utebatur
cerevisiæ mercurialibus imprægnata est particulis, unà cum argento vivo,
frequenter agitata, quo factum est, ut ager nulla coloris, aut saporis in-
potu mutatione percepta, eam avidè deglutierit, Deique beneficio sanitati
restitutus fuerit. Huc usque nobilissimus author.

Præter jam dicta anthelmintica remedia, certum in omnibus oleosis
atque spirituosiss, contra pessimos intestinorum hostes reperitur præsi-
dium. Oleosa enim, si pro more hujus seculi, philosophari velimus,
lumbricos suffocant & interimunt, eorum spiracula occludendo, illis-
que transpirationem, quæ solâ vivunt, adimendo, docente Riverio

D

spiri-

(θ) Inscr. specific. remed. concordia enim corpuscular. plulof. p. m. 9.

Spirituosa verò eos sine dubio resolvent in mucum, quemadmodum aqua salsa limaces in talem soluit pituitam. Inter olea, imprimis commendat, Stocherus in praxi sua oleum è ligno exsiccato coryli s. avellan. per descensum paratum, & ad guttas 3. l. 4. pueris cum panis mica exhibitum, quod asserit, immediatè lumbricos interficere & educere per secessum, imo verò lumbricos & pediculos extra corpus, levi contactu enecare. Hoc oleum illud esse heraclinum, quo Martinus Rulandus pueros à lumbricis ferè in momento liberabat, labra & umbilicum eòdem illinendo, multi contendunt, referente Riverio. (1) Magni quoque usus & fructus est oleum amygdalarum utrumque, omnibus tamen præfert Ol. Juniperi Riverius, quod ad guttam unam cum jusculo exhibitum puerulis multùm opitulari testatur. At si omnia oleosa profunt, quomodo dicere possumus unum oleum magis esse specificum quam alterum? nonne oleum olivarum æque transpirationem impediret, ac oleum coryli vel juniperi? hæc postrema verò non modò transpirationem impediendo, sed ob subtilitatem suam profundius penetrando necant. Quicquid sit causarum explicationi non inhæremus, nec à præfatione nostra hujus rei venia nobis daretur. Sufficit quod experimentis, non verò argutiis inde deductis curandus sit æger.

Spirituosa medicamina quod concernit, satis & illa nota sunt. ut spirt. Vin. sp. C. C. Urin. sp. sal. amm. &c. inter composita, ob suas virtutes singulares eminent: elect. de hier. picr. Galen. & theriaca diatesseron Mesue, Andronmachi enim theriaca, ob opium quod continet, vix præscribenda, nam docet Galenus variis in locis, opium pueris nocere. Tum Elix. Vitriol. Propriet. Paracels. &c.

Vermes ita necatas, statim ex corpore eliminare, altera indicationis curativæ pars jubet. Hoc verò fit beneficio variorum purgantium, sub variis formulis exhibitor: e. g.

℞. *Pil. aureas. q. v. vel. Pil. cochias.*
vel *pil. Ruffi.*

Si vis pulveres:

℞. *Diacartham. Arnold. de Vill. nov. vel. Diaturbit. cum rhabarb. Montagnau. l. pulv. hier. picr. q. p.*
vel.

℞. *rad. gentian.*
res jalap. aa. ʒʒ.

(1) *Inpraxi. p. m. 234.*

scammon. gr. iv.

Tart. Vitriol. ℥ss.

Ol. anis. gr. ij.

Præterea clysteres dulces injici curant Practici, ut inferiora versus alliciantur vermes, cujus generis sunt qui fiunt ex lact. vaccin. & sacchar. &c.

Post dulce verò enema adhibent amari saporis clysterem, quo allectos vermes prorsus enecant & exturbant. Tales clysteres, quilibet artis peritus Medicæ, componere callet.

Ne verò specificam ascaridum curam negligamus, notare convenit; quod maximè conducant: injectio Aq. vit. Gallic. per siphonem, cui addere possumus sp. C. C. l. camphor. l. sp. Sal. Amm. vel urinæ.

Inter medicamenta topica sunt: unguent: liniment: & catapl. quæ etiam ex appropriatis fingere potest Medicus. sic. e. g.

R. Ol. diacolocynth. Querc. ℥ij.

dest. absint. gr. viij.

fel. tauri inspiss. ℥ss.

ars. ℥i.

M. F. linim.

Huc facit: sulphur. vivum. suligo. suc: fol. persicor. contus. Oleum ment. unguent. contra verm. Aug. stercus muris, quod ceti singulare specificum annotant Practici. Lumbrici sicci pulverisati oleo subacti, & empl. modo stomacho applicati. Præterea sævum calidum intestini recti extremitati illitum, certò eos enecare, indubitato verum est.

Notatu autem dignissimum est, quod ab ascaridibus nunquam ita liberentur ægri, quin etiam post aliquot annos eosdem hostes experiantur, paout mihi quoque narravit jam nominatus Cl. D. Bernagie.

Qua ratione tractandus sit æger aliis symptomatibus simul correptus, hoc silentii involucro involvimus, ne diutius noctuas Athenas feramus. Hic proinde filum rumpimus, ne ulterius nostri tædium capiat B. L. quem unà rogamus ut, si nostra minus illi placuerint, considerare velit, neminem mortalium omnium gratiam posse adæquare.

COROLLARIA.

I.

Vitam nostram merè esse corpoream, aut hominem merum esse automaton, animamque nihil ad vitam contribuere, merum est figmentum impium, & ab homine christiano non tolerandum, nec exceptio succedit, intelligendum hoc esse de solo corpore, quis enim solum corpus ausit vocare hominem? Rectè enim dicebant antiqui, prout habet Cicero, id, quod circumducebatur ab Achille, non esse Hectorem, sed corpus quod fuerat Hectoris.

II.

Serpentibus per œsophagum nostrum viam in ventriculum patere, anatomia non est contrarium.

III.

Omnia ventriculi vulnera non sunt lethalia.

IV.

Salia lixiviosa, absolutè fixa nominari, non possunt.

W O L V E L B

Nam: Absolutè fixa in rerum natura non dantur.

L'original se trouve au Cabinet de la Bibliothèque de la Faculté de Médecine de l'Université de Trévise.
V L

*Ex plebis experimentis & observatis, Medicina ori-
tur, & ortum est augmentum, imò longè majus, quàm
ex curiosis meditatibus in cerebro, juvante musæ soli-
tudine natis.*

F I N I S.

En témoignage de l'amitié & du respect
de son inviolable ami & son obligé
Serrurier

J. OLDERMAN. S.

A la

A la louange
DE MONSIEUR
B E L O W,

Lorsqu'il prenoit le bonnet de DOCTEUR en
MEDICINE dans l'ACADEMIE d'UTRECHT.

E Nfin voici le jour qu'apres tant de labeurs
Un corps d'Illustres Professeurs
Vous rend par un illustre témoignage.

Ce que je rens par droit d'hommage.
De déclarer la guerre aux vers, ce n'est pas peu
Car c'est éteindre en nous un feu,
Et qui rongeat nos entrailles & nos cœurs,
Nous consume par des langueurs.

BELOW ce clair voiant Argus
Va détruire ces petits loups goulus,
Et par luy nous vivrons
Comme par eux nous languissons.

Vivés donc grand restaurateur
De nos Santé; qui domptés nos langueurs.
Ne mourez jamais à nos vœux,
Vive vôtre nom en tous lieux.

En témoignage de l'amitié & du respect
de son inviolable ami & tres obeïssant
Serviteur

J. OLDERMAN. S^r

A D

CLARISS. ET DOCTISS. Dn.

JACOBUM FRIDER.
B E L O W.

Quum publicè Med. Doct. renunciaretur.

 T sterilis generare potest Animantia tellus.
Ut vix sufficiat queis tunc alimenta mini-
stret,

Sic fragilis teneri non rarò machina nostri
Corporis, infensis agitur vermibus, eheu!
Atque modis penetrant sic intestina scelestis,
Ut dubio varius Patiens mœrore feratur.
Hæc jam quæ fieri poterunt ratione probabit
Auctor, sic doctis conatur scribere chartis.

*Amoris & observantia
ergo posuit*

J O H. L I N D E L I U S.

A D

CLARISS. ET DOCTISS. DN.

JACOBUM FRIDER.

B E L O W.

Quam pueri & Alia Doct. & c.

T hennis generare potest Animantis cellus
Ue vix subsistat quae tunc alimentum mini-

Sic fragilis tenet non raro machina nostri
Corporis, intus agitatur ventibus, etiam!
Atque molis pererrat sic intestina foetibus,
Ue dubio variis Patiens morore feratur.
Hae jam quae fieri poterant ratione probabit
Auctor, sic doctis conantur scribere chartis.

Amici & c.

J O H N L I N D E L I U S.